

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol a Chyfreithiol
Aelod Cabinet:	Cynghorydd Menna Trenholme
Swyddog perthnasol:	Ian Jones, Pennaeth Adran Cefnogaeth Gorfforaethol
Dyddiad y cyfarfod:	7 Tachwedd 2023

1. Penderfyniad a Geisir

Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel Aelod Cabinet dros Adrannau Cefnogaeth Gorfforaethol a Chyfreithiol. Bydd yr adroddiad yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd hyd yma yn erbyn addewidion Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-2028; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.

3.2 Hoffwn eich atgoffa fod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu gennyf mewn cyfarfod o Dîm Rheoli'r Adran Cefnogaeth Gorfforaethol ar yr 18 o Fedi, 2023, oedd hefyd yn cynnwys cynrychiolwyr o'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi.

3.3 Rwyf yn fodlon bod y prosiectau sy'n cael eu harwain gan yr Adran, ynghyd a pherfformiad dydd i ddydd, yn cael eu cynnal o fewn y gyllideb. Dymunaf nodi fy ngwerthfawrogiad o waith holl swyddogion yr Adran a chydabod y cyfraniad allweddol a wneir ganddynt i gefnogi gwaith y Cyngor.

4. Prosiectau Cynllun y Cyngor Gwynedd 2023-2028 (Meysydd Blaenoriaeth)

Mae'r Adran Cefnogaeth Gorfforaethol yn arwain ar 6 prosiect o fewn gwahanol feysydd blaenoriaeth Cynllun y Cyngor ar gyfer 2023-2028. Rwy'n crynhoi'r hyn sydd wedi'i gyflawni hyd yma fel a ganlyn;

4.1 Cadw'r Budd yn Lleol

4.1.1 Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gaffael, neu brynu, nifer o nwyddau a gwasanaethau ac yn awyddus i geisio sicrhau fod busnesau lleol yn gallu cystadlu ac ennill y cytundebau hyn er mwyn sicrhau fod cymaint o wariant y Cyngor ag sy'n bosib yn aros yn lleol.

4.1.2 Yn ddiweddar cwblhawyd prosiect er mwyn asesu ymarferoldeb cyflwyno methodoleg asesu tendrau newydd ar sail buddion cymdeithasol i Wynedd. Mae adroddiad ar gynnydd y prosiectau peilot wedi ei gwblhau gyda'r gwersi a ddysgwyd a'r rhwystrau wedi eu cofnodi. Bydd adroddiad yn nodi argymhellion yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ar 7 Tachwedd, 2023.

- 4.1.3** Mae grŵp wedi ei sefydlu i edrych ar a thrafod yr heriau ynghlwm ac uchafu'r buddion economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol ynghlwm â Chytundebau Dosbarthu a Chyflenwi Bwyd yng Ngwynedd. Mae'r grŵp yn cynnwys swyddogion o dimau caffael Cyngor Gwynedd, cwmni allanol 'Social Value Portal', Larder Cymru a darparwyr presennol y gwasanaeth.
- 4.1.4** Mae trafodaethau helaeth wedi eu cynnal ynglŷn â'r heriau o dderbyn mwy o gynnyrch Cymreig a mesur y buddion ynghlwm a chyflogaeth leol yn ogystal â lleihau effaith amgylcheddol y gwasanaeth. Mae'r trafodaethau yma wedi arwain i well ddealltwriaeth o'r heriau ac wedi amlygu bydd derbyn mwy o gynnyrch lleol a chynnyrch sy'n llai niweidiol i'r amgylchedd yn cynyddu costau. Bydd y broses dendr ac felly'r darparwyr angen edrych i gael y cydbwysedd cywir rhwng y pris ar werth cymdeithasol.
- 4.1.5** I geisio goresgyn y rhwystrau ynghlwm â mesur y buddion o gyflogaeth leol mae darparwyr wedi cwblhau cwestiwn tendr ffug. Mae'r ymarfer wedi amlygu'r cymhlethdod ynghlwm a'i gyfrifo a'r gwahanol fethodoleg a thystiolaeth all gael ei gyflwyno. Mae gwaith yn parhau ar gytuno ar fethodoleg derfynol yn ogystal â chynnal trafodaeth bellach i lunio cwestiynau tendr ac addasu'r manyldeb i leihau'r effaith amgylcheddol o'r gwasanaeth ac annog darparwyr i edrych i hybu ffyniant economaidd lleol a bioamrywiaeth.
- 4.1.6** Mae cymalau wedi ei gosod o fewn cytundebau trafndiaeth a gofal sy'n ei wneud yn ofynnol i ddarparwyr greu cynllun lleihau carbon a dangos cynnydd ar y cynlluniau yma fel rhan o ddangosyddion perfformiad allweddol y cytundeb.
- 4.1.7** Mae'r rheoliadau contractau cenedlaethol yn cael ei adolygu ar hyn o bryd, gyda'r bwriad i gyflwyno'r rheoliadau newydd flwyddyn nesaf. Nid oes modd i osod tendrau i gwmnïau lleol o fewn y rheoliadau cyfredol. Serch hyn, mae'r fethodoleg uchod yn gam tuag at wobrwyo cytundebau i fusnesau sydd yn cyflawni budd lleol, pe bai hyn yn ffactorau amgylcheddol, cymdeithasol neu economaidd.

4.2 Merched Mewn Arweinyddiaeth

- 4.2.1** Amcan y prosiect hwn yw hybu'r nifer o ferched sy'n ymgeisio ac yn cyrraedd swyddi uwch o fewn y Cyngor trwy adolygu'r amodau a'r amgylchedd gwaith er mwyn denu mwy o ferched i ymgymryd â'r gwaith i'r dyfodol.

Yng nghyfarfod diweddar o'r Grŵp Prosiect cytunwyd ar Gylch Gorchwyl diwygiedig ar gyfer y cyfnod nesa'. Cytunwyd yn ogystal, yn unol â'n diwylliant a'n ffordd o weithio, i beidio gosod targedau meintiol ond yn hytrach i'r grŵp osod uchelgais i gynyddu'r nifer o ferched sydd yn ymgeisio am swyddi arwain (lefel Rheolwr Gwasanaeth neu uwch), ac mae gwaith yn mynd rhagddo i gasglu'r data hwn ar lefel swyddi Rheolwr Gwasanaeth neu uwch tros y tair blynedd ddiwethaf ers sefydlu'r prosiect, er mwyn cael mesur cynnydd wrth symud ymlaen.

- 4.2.2** Daeth y drydedd gyfres o'r Rhaglen Ddatblygol i'w therfyn ar yr 28ain o Fehefin. Tywyswyd 14 o ferched, yn gweithio ar lefelau gwahanol ar draws y Sefydliad a chafwyd adborth hynod bositif. Bydd y bedwaredd gyfres yn dechrau ar y 18fed o Hydref.
- 4.2.3** Mae trefniadau wedi eu gwneud i fod yn cynnal cyfres bellach o'r cyfrwng poblogaidd "Sgyrsiau dros Baned" o fis Medi ymlaen, a siaradwyr nodedig o bell ac agos wedi cadarnhau eu mewnbwn
- 4.2.4** Ar gais y Grŵp Prosiect, i fod yn ymestyn yr ymwybyddiaeth sydd o waith y prosiect, mae Pecyn Gwybodaeth wedi ei lunio. Cyflwynwyd y Pecyn am y tro cyntaf yng Nghaban y Cyngor ar Faes yr Eisteddfod, yn benodol felly ar y dydd Mercher pan oedd yr Eisteddfod yn rhoi

ffocws yn y pentref gwyddoniaeth ar ferched mewn STEM, a hefyd ar y dydd Iau cyn, ac ar ôl sgwrs *'Merched sy'n ysbrydoli'* a oedd wedi ei threfnu gan y Tîm Iaith. Bydd gwaith pellach i fod yn codi ymwybyddiaeth a rhannu'r Pecyn Gwybodaeth yn cael ei weithredu fel cam pellach.

4.2.5 Yn ddiweddar cafwyd cyfle i fod yn cydweithio gyda'r Adran Tai ac Eiddo a Phrosiect CANFAS Galeri, Caernarfon i fod yn tynnu sylw at waith y Prosiect wrth gyhoeddi'r bwriad i fod yn gosod y canfas cyntaf o waith Ellen Edwards ar dalcen ein maes parcio staff, yn Noc Fictoria, Caernarfon.

4.3 Sicrhau Tegwch i Bawb

4.3.1 Er mwyn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn ei wneud rhaid adnabod unrhyw rwystrau sy'n wynebu rhai pobl wrth chwilio am waith, neu dderbyn, gwasanaethau gan y Cyngor.

4.3.2 Yn sgil sylwadau gan y swyddogion cydraddoldeb mae CLILC wedi penderfynu newid yr hyfforddiant gwrth-hiliol i Aelodau Etholedig felly nid yw wedi ei gynnig eto. Cynhaliwyd peilot o'r hyfforddiant LHDTC+ yn fewnol a bydd yn cael ei gynnig o'r hydref ymlaen. Mae trefniadau hefyd wedi eu gwneud i gynnig hyfforddiant Iaith Arwyddion Prydeinig a Dealltwriaeth o Fyddardod a bydd peilot yn cael ei gynnal yn fuan.

4.3.3 Mae'r cyfnod ymgysylltu ar amcanion cydraddoldeb 2024-28 wedi dod i ben. Derbyniwyd bron i 600 o ymatebion i'r holiadur. Bydd gwaith dadansoddi canlyniadau'r ymgysylltiad yn digwydd nawr a bydd yn cael ei ddefnyddio, gyda'r data meintiol, i gytuno amcanion ar gyfer 2024-28

4.3.4 Mae'r ffurflen Asesu Effaith Cydraddoldeb, y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol a'r Gymraeg electroneg yn cael ei beilota ar hyn o bryd.

4.4 Cynllunio'r Gweithlu

4.4.1 Mae'r gwaith o adnabod bylchau a gweithredu'n rhagweithiol yn flaenoriaeth sydd wedi amlygu'i hun yn fwy nag erioed o'r blaen dros y cyfnod ac mae angen ymateb i'r heriau staffio sy'n wynebu nifer o wasanaethau ar draws y Cyngor. Mae rhaglen waith a cherrig milltir penodol wedi eu llunio i adnabod bylchau tymor byr, tymor canol a'r hir dymor.

4.4.2 Mae dogfen Cynllun Gweithlu drafft wedi ei pharatoi gyda'r nod o osod cyfeiriad strategol i'r prosiect dros y blynyddoedd nesaf.

4.4.3 Mae gwefan gyrfaoedd newydd y Cyngor wedi ei lansio ddechrau mis Awst. Mae'r adborth gyffredinol wedi bod yn dda i'r datblygiad ac adnabuwyd cyfleoedd pellach i ddatblygu'r cynnwys.

4.4.4 Dros yr wythnosau diwethaf mae 14 prentis newydd wedi eu penodi a 6 hyfforddai newydd wedi eu penodi ar y Cynllun Yfory. Mae adborth ardderchog wedi ei dderbyn gan unigolion a fu'n rhan o'r canolfannau recriwtio ac asesu a gynhaliwyd mewn perthynas â'r cynlluniau prentis a hyfforddeion.

4.4.5 Cafwyd slotiau amrywiol ar faterion recriwtio yn ystod yr Eisteddfod, a oedd yn gyfle i ddenu sylw at y wefan gyrfaoedd a'r cynlluniau prentisiaid a hyfforddeion.

4.5 Hybu Defnydd o'r Gymraeg gan Drigolion Gwynedd

- 4.5.1** Bydd prosiectau penodol yn cael eu cynnal a fydd yn hybu'r defnydd o'r Gymraeg ac yn cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned. Bydd hyn yn cynnwys cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg wrth ymwneud â gwasanaethau cyhoeddus a chymunedol.
- 4.5.2** Mae Strategaeth Iaith ddrafft ar gyfer 2023-2028 wedi ei llunio a chynhaliwyd cyfnod ymgynghori cyhoeddus yn ystod mis Ebrill a Mai 2023. Cafwyd trawstoriad da o ymatebion ac roedd yr ymateb i gynnwys y strategaeth ddrafft yn dda. Roedd y gyfradd gytuno ar gyfer ffrydiau gwaith pob maes gweithredu yn uchel. Roedd 72.3% o'r ymatebwyr yn cytuno gyda'r bwriad i ganolbwyntio ar gynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg.
- 4.5.3** O ran y themâu cyffredin oedd yn codi o'r ymatebion, roedd sicrhau cyfleoedd digonol ac addas i bobl ddysgu Cymraeg ac i fagu hyder wrth siarad Cymraeg yn thema a gododd yn rheolaidd, ac mewn ymateb i sawl cwestiwn. Roedd sylwadau llai cadarnhaol megis na ddylai'r Cyngor ddefnyddio'r Gymraeg fel ffordd o wahaniaethu, ac na ddylid gwastraffu adnoddau prin ar yr iaith hefyd yn themâu a gododd fwy nag unwaith.
- 4.5.4** Mae gwaith monitro a chynnal adolygiad llawn o strategaeth bresennol y Cyngor yn mynd rhagddo, gyda bwriad i gyflwyno adroddiad llawn i Bwyllgor iaith y Cyngor fis Hydref cyn cyhoeddi'r strategaeth newydd i'w gymeradwyo gan y Cyngor Llawn ym mis Rhagfyr.
- 4.5.5** Ym mis Mehefin cynhaliwyd cyfarfod cyntaf swyddogol Fforwm Iaith Gwynedd. Pwrpas y fforwm yw rhoi gofod i bartneriaid allweddol ddod at ei gilydd i drafod a chynllunio sut i hybu a chynyddu defnydd o'r Gymraeg a rhoi ffofws strategol i ddatblygu'r Gymraeg yng Ngwynedd yn unol â strategaeth Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru. Mae'r fforwm ar hyn o bryd yn chwilio am gadeirydd annibynnol.
- 4.5.6** Cynhaliwyd lansiad swyddogol Menter Iaith Gwynedd, sef y fenter iaith newydd a fydd yn cymryd yr awenau o ran hybu a hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg ar lawr gwlad yng nghymunedau Gwynedd yn ystod yr Eisteddfod. Bu Hunaniaith - Menter Iaith Gwynedd yn rhan o Gyngor Gwynedd ers 2009, ond penderfynwyd bod angen menter iaith sydd wedi ei gwreiddio fwy yng nghymunedau Gwynedd a hynny er mwyn cefnogi unigolion, cymdeithasau, mentrau a grwpiau o bob math i ddefnyddio mwy o'r Gymraeg. Bydd staff yn symud i weithio i'r fenter newydd erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.
- 4.5.7** Arweiniwyd ar nifer o ddigwyddiadau amrywiol ym mhabel Cyngor Gwynedd ar y dyddiau'r Eisteddfod Genedlaethol, gan gynnal diwrnod llwyddiannus iawn dan y thema Gwynedd Gymraeg. Cynhaliwyd sesiwn gwybodaeth am fap gweithgareddau cyfrwng Cymraeg sydd ar gael yng Ngwynedd, sesiwn banel cysylltiad economi'r Gymraeg a'r mentrau cymunedol a gweithdai celf lwyddiannus a diddorol yn y tip.

4.6 Adolygiad Strategol ar Reolaeth Iechyd a Diogelwch

- 4.6.1** Mae'r prosiect yn edrych ar reolaeth strategol iechyd a diogelwch o fewn y Cyngor a'r ffordd mae hynny yn clymu i systemau llywodraethu a pherfformiad cyffredinol. Mae'n golygu cynnal adolygiad llawn o'r system reoli yn ei chyfanrwydd.
- 4.6.2** Un o'r ffrydiau gwaith allweddol ydi uwchraddio'r system TG Iechyd a Diogelwch. Mae'r gwaith o asesu'r farchnad wedi ei gwblhau erbyn hyn ac yn amlwg mae nifer o fanteision mewn prynu system allanol. Fodd bynnag, gweler hefyd gyfyngiadau a rhwystrau yn y drefn gyfathrebu rhwng system allanol a systemau mewnol eraill y Cyngor. Oherwydd hyn, mae

gwaith mapio sylweddol wedi digwydd ar anghenion y Gwasanaeth, gyda thrafodaethau gyda'r Gwasanaeth TG am y posibilrwydd o ddatblygu system fewnol yn cael eu cynnal.

- 4.6.3** Mae adolygiad o hyfforddiant iechyd a diogelwch rheolwyr/arweinyddion tîm wedi ei gynnal mewn cydweithrediad â thimau rheoli, gyda'r penderfyniad i barhau gyda chyrsiau adnewyddu ychwanegol hyd at haf 2024 er mwyn dal fyny â gwaith gafodd ei ohirio dros gyfnod y pandemig.
- 4.6.4** Mae adolygiad llawn wedi ei gynnal ar y ddarpariaeth cefnogaeth llesiant i staff. Mae hyn wedi golygu ymchwilio i wahanol fodolau o ddarpariaeth, ynghyd ac ymchwilio i gydweithio gyda sefydliadau a mudiadau eraill. Yn dilyn gwerthuso pob opsiwn, mae'r Gwasanaeth wedi mynd allan i dendr ar y ddau faes cefnogaeth a gynigir yn bresennol, sef cwnsela, a ffisiotherapi. Yn ogystal, mae datblygiadau cenedlaethol yn y maes yma e.e. Gwasanaeth Cwnsela wedi ei lawnsio ar gyfer gweithwyr gofal y gellir cyfeirio staff ato, a bydd hybu pellach ar y math hyn o gynigion cenedlaethol yn digwydd law yn llaw a darparu gwasanaeth mewnol wrth symud ymlaen.

5. Perfformiad

- 5.1** Nodir isod drosolwg o berfformiad yr Adran yn ystod y flwyddyn ariannol hyd yma. Nid oes cyfeiriad at bob un o'r gwasanaethau ond rwy'n awyddus i gadarnhau fy mod yn fodlon efo perfformiad presennol y gwasanaethau hynny na gyfeirir atynt yma.

5.2 Adnoddau Dynol

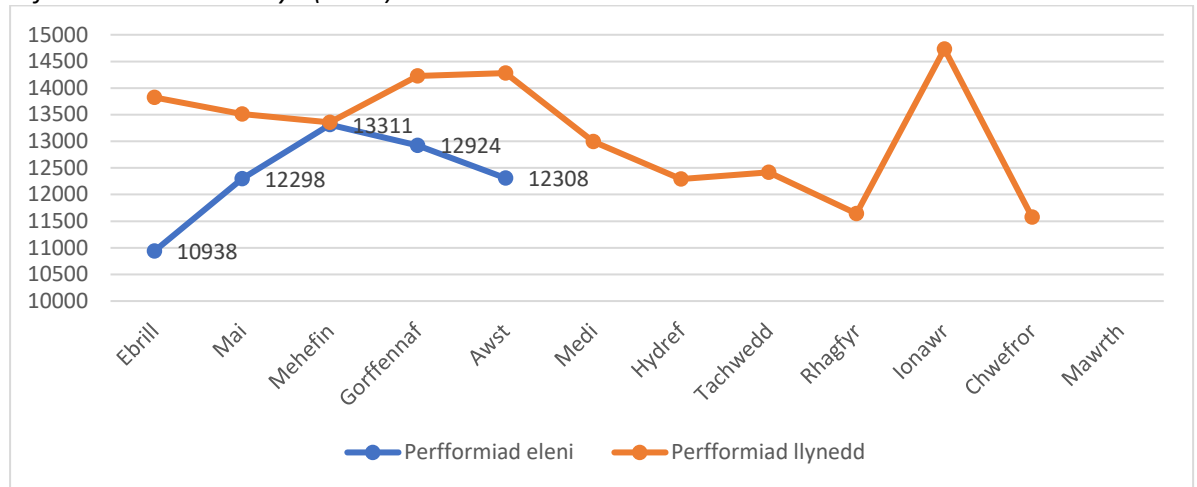
- 5.2.1** Mae lefel absenoldeb salwch y Cyngor yn parhau i fod yn uwch na'r hyn a ddymunir. Mae'r nifer o ddyddiau a gollwyd oherwydd salwch ar draws y Cyngor wedi codi i 10.22 diwrnod y pen yn ystod 2022/23, ac ar wahân i flwyddyn gyntaf y pandemig, mae hynny yn cadw at y patrwm o gynnydd cyson yn y raddfa salwch ers sawl blwyddyn bellach.
- 5.2.2** Mae sylw'n cael ei roi i fonitro'r lefelau absenoldeb gyda Grŵp Absenoldebau Salwch wedi ei ffurfio i fonitro'r sefyllfa. Mae'r grŵp yn cyfarfod yn rheolaidd ac yn rhoi sylw penodol i ddarganfod rhesymau dros absenoldebau a chynnig cefnogaeth i reolwyr o fewn yr adrannau hynny ble mae'r cyfradd absenoldeb ar ei uchaf. Mae linc cryf yma gyda'r rhaglen llesiant i staff ple fo elfen gryf ohoni yn cael ei gyrru gan y data absenoldebau.
- 5.2.3** Yn ddiweddar mae cyfarfod wedi ei gynnal gyda Chyngor Dinbych er mwyn rhannu arfer da a dysgu o'u systemau hwy. Mae Cyngor Dinbych â lefelau salwch gyda'r isaf yng Nghymru ers sawl blwyddyn. Nifer o bwyntiau gweithredu i'r Grŵp Absenoldebau Salwch i'w hystyried yn deillio o'r cyfarfod hwnnw a byddwn yn ystyried hynny yn ein cyfarfod nesaf. Un pwynt cyffredinol oedd yn cael ei amlygu oedd yr angen i absenoldeb salwch fod yn fesur y mae pob adran yn unigol, yn ogystal â'r Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol yn ei berchnogi fel rhan o gynllun busnes ac yn adrodd arno fel rhan o drefniadau adrodd perfformiad.

5.3 Cyswllt Cwsmer a Chofrestru

- 5.3.1** Dros y blynyddoedd diwethaf mae'r Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer a Chofrestru wedi dygymod yn arbennig o dan amgylchiadau anodd ac mae camau wedi eu cymryd i gryfhau capasiti'r gwasanaeth.

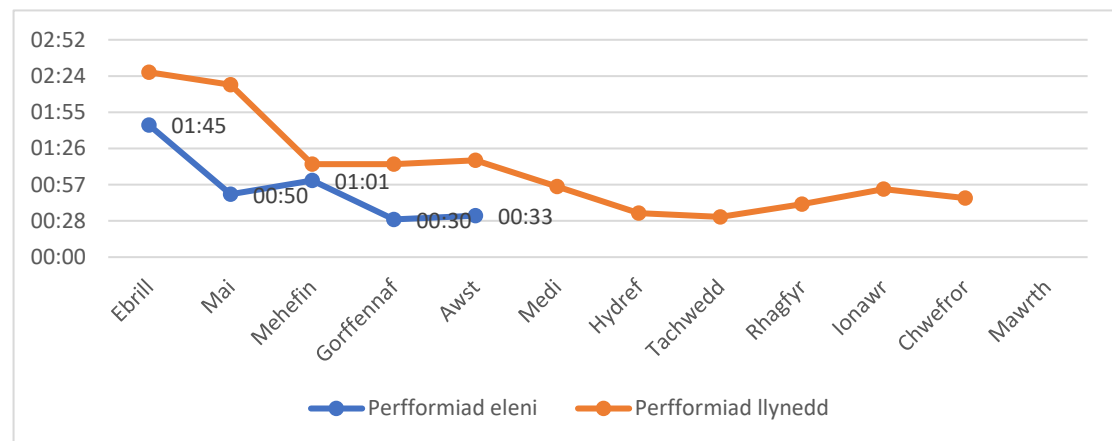
5.3.2 O ran y nifer o alwadau a atebwyd yn fisol mae 7421 yn llai o alwadau wedi'u hateb eleni i gymharu â'r un cyfnod llynedd, ond fe gollwyd 5322 o alwadau yn llai hefyd, mae hyn yn awgrymu fod mwy o alwadau yn cael eu hateb y tro cyntaf i'r cwsmer gysylltu.

Nifer Galwadau atebwyd (misol):

5.3.3 Penodwyd staff achlysurol ym mis Mai / Mehefin i weithio dros gyfnod yr haf er mwyn galluogi staff i gymryd gwyliau. Gweler lleihad hefyd yn y nifer o alwadau ddaeth i mewn o'i gymharu â'r un cyfnod llynedd, a staff yn dychwelyd yn ôl i'r gwaith yn dilyn cyfnodau salwch yn cyfrannu ar welliant yn y perfformiad cyfartaledd ateb galwadau (misol) y Ganolfan Gyswllt.

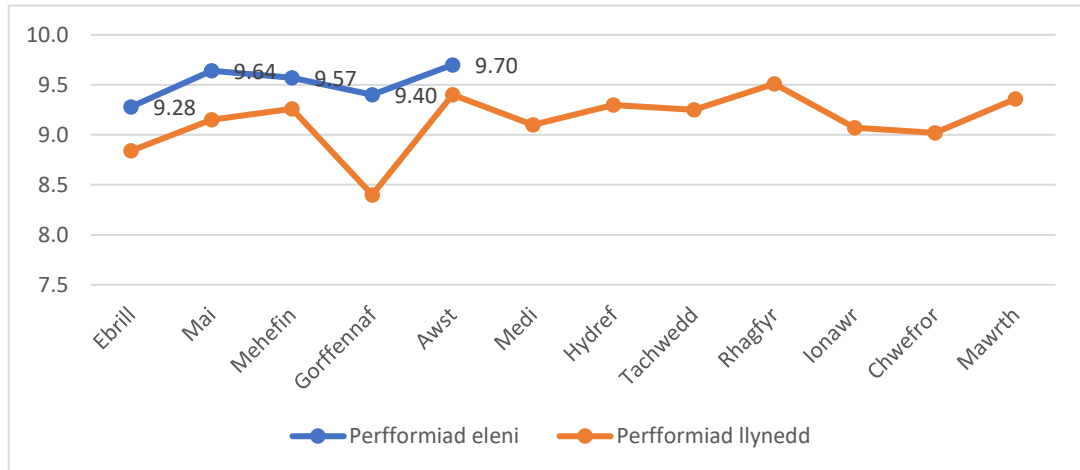
Cyfartaledd ateb Canolfan Gyswllt (misol):

5.4 Dysgu a Datblygu'r Sefydliad

5.4.1 Mae'r Gwasanaeth Dysgu a Datblygu'r Sefydliad yn casglu adborth yn gyson ynglŷn ag i ba raddau mae hyfforddiant yn helpu unigolion i gyflawni eu rôl ac mae'r sgôr adborth yn gyson uchel. Mae'r gwasanaeth yn parhau i ddatblygu'r rhaglen ddysgu ac fe'i gwelir yn esblygu i ymateb i ofynion y sefydliad a phobl Gwynedd.

I ba raddau mae'r hyfforddiant yn eich helpu i gyflawni eich rôl? (sgôr/10):

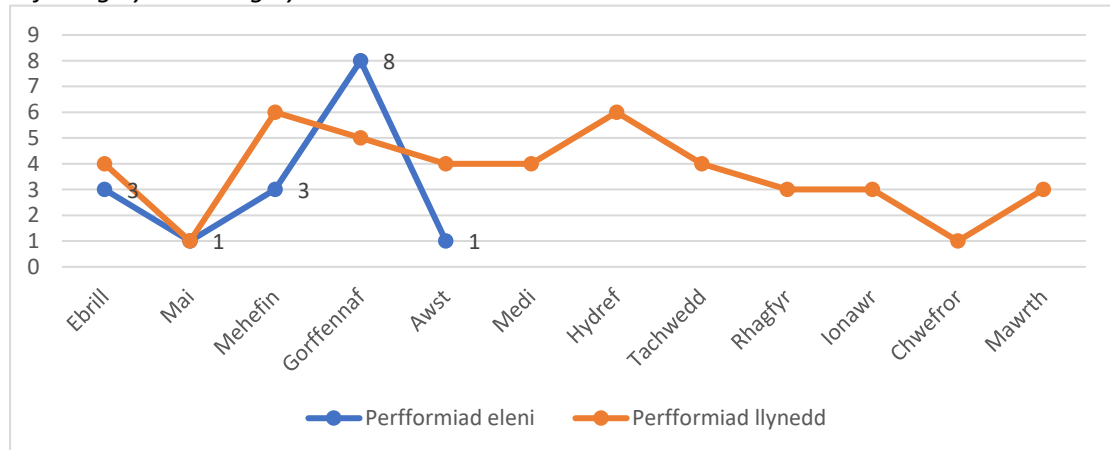

5.5 Ymchwil a Gwybodaeth

5.5.1 Mae digwyddiadau o wybodaeth bersonol yn cael ei ddatgelu mewn camgymeriad neu trwy amryfusedd, yn parhau i ddigwydd mewn manau o fewn y Cyngor. Mae'r niferoedd yn amrywiol iawn fesul mis, ond at ei gilydd mae'r nifer digwyddiadau ychydig yn is na llynedd (16 rhwng Ebrill - Awst eleni, o'i gymharu â 20 yr un cyfnod llynedd). Er hyn mae'r ffigyrau yn parhau i fod yn rhy uchel; mae dros eu hanner yn ymwneud ag e-byst anfonwyd i'r derbynydd anghywir ac mae'r cynllun peilot i gryfhau diogelwch e-byst bellach wedi'i ymestyn i gynnwys yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol gyfan.

5.5.2 O ran gweddill y digwyddiadau, er nad oes llawer o batrwm amlwg ynddynt mae cyfarfodydd wedi'u trefnu gyda gwasanaethau lle gwelwyd mwy nag un digwyddiad, i edrych ar beth ddigwyddodd a beth ellir ei wneud i gryfhau trefniadau.

Nifer digwyddiadau gwybodaeth:

5.2.3 Mae'r Gwasanaeth Ymchwil a Gwybodaeth yn monitro ac adrodd yn rheolaidd ar ganran ceisiadau rhyddid gwybodaeth atebwyd o fewn 20 dydd gwaith. Mae perfformiad yn y maes yma yn dal i beri rhywfaint o bryder ac fe rannwyd ystadegau ch.1 fesul Adran / Gwasanaeth gyda Phenaethiaid a siarad hefyd efo rhai rheolwyr i weld sut gellir gwella trefniadau. Mae hyn hefyd yn derbyn sylw yn y Gweithdai Gwybodaeth sydd yn cael eu darparu ar gyfer rheolwyr ac arweinyddion tîm pob Adran ar hyn o bryd.

6. Sefyllfa Ariannol / Arbedion

- 6.1** Yn dilyn adolygiad o'r Cyllideb Refeniw 2023/24, sefyllfa diwedd Awst 2023, rhagwelir sefyllfa gorwariant o £62k erbyn diwedd y flwyddyn. Ceir cyfuniad o resymau sy'n cyfrannu tuag at y gorwariant – mân orwariant mewn rhai meysydd, pwysau cynyddol ar y gyllideb cwnsela staff, a rhagolygon o ddiffyg incwm ar gyfer yr Argraffdy.
- 6.2** Fel rhan o broses sefydlu Cyllideb 2023/24, bu i'r Adran wneud arbedion effeithlonrwydd gwerth £275,250 er mwyn cyfrannu tuag at gau'r bwlch cyllidol yn 2023/24. Mae'r arbedion hynny ar drac i'w gwireddu.

7. Sylwadau Swyddogion Statudol

7.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf yn fodlon fod yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o sefyllfa ariannol yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol.

7.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

GWASANAETHAU CYFREITHIOL

CYFREITHIOL

Byddwn yn parhau i flaenoriaethu recriwtio y Tim Cyfreithiol.

Mae sefyllfa recriwtio y Tim Cyfreithiol wedi newid yn gadarnhaol. Bellach mae bron pob swydd berthnasol ac eithrio Swydd Cyfreithiwr Tai a Phrosiectau wedi ei llenwi gan gynnwys Rheolwr Cyfreithiol. Rydym yn parhau i ddefnyddio trefniant locum yn y swydd benodol uchod er cynnal a cyfarch y gofynion am wasanaeth. Bwriedir cadw'r sefyllfa yma dan adolygiad.

Byddwn yn caffael meddalwedd rheoli achos newydd ar gyfer y Gwasanaeth Cyfreithiol ar y cyd a phartneriaid yng Ngogledd Cymru

Ar y cyd gyda 3 Cyngor arall drwy broses gaffael wedi penodi cwmni Civica i ddarparu sistem rheoli achos newydd. Mae'r sistem bresennol sydd yn greiddiol i'r Tim Cyfreithiol wedi cyrraedd diwedd ei hoes o safbwynt cefnogaeth a datblygu. Bydd y sistem yma er yn ychydig yn ddrytach o ran costau blynyddol yn gam sylweddol ymlaen o ran hygyrchedd ar lein, ystwythder a gallu i asio gyda systemau megis iGwynedd, Microsoft Office a pdf. Bydd hefyd yn agor y drws i ddulliau eraill o weithio e.e i adrannau allu mewngofnodi i gael gwybodaeth uniongyrchol am achosion a'r cynnydd arnynt. Mae'r broses o drosglwyddo data, hyfforddi a dod a'r sistem yn fyw wedi cychwyn. Mae cefnogaeth rheolaeth prosiect yn rhan o'r bartneriaeth. Oherwydd gofynion TG mae'r dyddiad mewnosod a mynd yn fyw wedi ei symud ymlaen i 1 Rhagfyr 2023.

Byddwn yn adolygu a sicrhau adnoddau digonol ar gyfer cefnogi gofynion ar y Gwasanaeth sydd yn deillio o waith rhanbarthol

Mae datrys ein sefyllfa recriwtio yn golygu fod modd bellach symud ymlaen i gynllunio sut y gellir cyfarch y gofynion rhanbarthol yn well. Wrth i'r Cyd Bwyllgor Corfforedig h y Gogledd symud i fod yn weithredol mae cynnydd ar draws y bwrdd mewn gofyn am adnoddau. Mae hyn yn parhau yn her ond yn fater sydd yn cael ei gydnabod o fewn y prosiect. Byddwn yn gweithio fel rhan o dim rheoli y Cyd Bwyllgor a gyda Gwasanaethau Cefnogaeth Corfforaethol yn benodol i adnabod adnoddau angenrheidiol i gynnal y corff n newydd. Mae risg ynglŷn a sicrhau adnoddau digonol a chreu y capasiti priodol i gynnal y gwaith o sefydlu y Cyd Bwyllgor. Mae'n fwriad fod swyddogaethau y Bwrdd Uchelgais Economaidd yn trosglwyddo i'r Cyd Bwyllgor Corfforedig erbyn 1 Ebrill 2024. Bydd yr adnodd yn cael ei adnabod a datblygu fel rhan o'r prosiect yma.

PRIODOLDEB

Byddwn yn parhau i gefnogi a chynghori ar swyddogaethau y Cyngor o safbwynt sicrhau priodoldeb cyfansoddiadol, cyfreithiol a gweinyddiaeth.

Mae'r gwaith yma yn barhaol ond yn benodol bwriedir cynnal cyfres o seminarau Penderfyniadau Da" ar gyfer swyddogion . Amcan y cyrsiau yw esbonio hanfodion penderfyniadau mewn cyrff cyhoeddus ynghyd a'r fframwaith gyfansoddiadol a rheoleiddio sydd ynglŷn a'r maes yma. Mae peilot wedi ei gynnal ac ymateb yn gadarnhaol a bydd dyddiadau yn cael eu trefnu erbyn diwedd y flwyddyn. Mae'r gwaith yma yn rhan o drefniadau llywodraethu y Cyngor sydd yn derbyn trosolwg y Grŵp Llywodraethu

Byddwn yn gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau, Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol ac Aelodau ynghyd a swyddogion perthnasol i gynnal a chefnogi safonau uchel o ymddygiad ymysg cynghorwyr.

Byddwn yn mynd ati yn ystod ail a thrydydd chwarter y flwyddyn i roi ffocws ar sefydlu camau ymarferol i gefnogi y dyletswydd newydd sydd ar Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol ynglŷn ag ymddygiad aelodau. Yn ogystal gan adlewyrchu gofyn a amlygwyd yn sgil sesiynau anwytho bwriedir cynnal cyrsiau Cod Ymddygiad pellach i aelodau'r Cyngor yn ystod chwarter olaf 23/24 ac ynghynt os yw adnoddau yn caniatáu. Mae cyfarfod aelodau y Pwyllgor Safonau ac Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol i sefydlu trefniadau ymarferol ynglŷn a'r dyletswydd ac adrodd yn unol a'r gofynion statudol i'w gynnal ar y 6ed o Dachwedd.

Byddwn yn cwblhau y prosiect gweithredu Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ac yn benodol ystyriaeth ar yr opsiynau systemau pleidleisio etholiadau lleol.

Mae prif elfennau y prosiect yma wedi eu cyfarch bellach ac yn weithredol. Adroddwyd yn rheolaidd ar y cynnydd i Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mabwysiadwyd yr addasiadau olaf i'r Cyfansoddiad i'r perwyl yma yng Nghyngor Medi. Fodd bynnag mae angen cyfarch y dewis yn y Ddeddf o systemau pleidleisio ar gyfer etholiadau y cyngor. Cyflwynwyd adroddiad ar y gyfundrefn i'r Grŵp Busnes a bydd trafodaethau ar y llwybr priodol er ystyried y dewis sydd yn y Ddeddf . Mae amserlen statudol yn golygu y byddai rhaid dod i benderfyniad erbyn Tachwedd 2024 os am symud i sistem amgen.

Byddwn yn ymgymryd ac adolygiad o'r Cyfansoddiad yn ystod y flwyddyn er sicrhau ei fod yn parhau yn gyfredol ac yn addas i bwrpas.

Mae dwy elfen i hyn , diweddariadau sydd yn deillio o newidiadau statudol a addasiadau sydd yn cyfarch anghenion y Cyngor presennol a gwelliannau posib. Bydd y daith i benderfyniad yn amrywio yn ôl y testun ac mae adroddiad wedi ei chyflwyno i'r Cyngor Llawn ym Medi. Fodd bynnag bydd angen oedi ar yr elfen Pwyllgorau Craffu er cael cyfle i

adolygu ymateb i adroddiad Archwilio Cymru. Rhagwelir y bydd angen adolygu yr Adran Staff ynghyd a diweddariadau i' Cynllun Dirprwyo er cwblhau y gwaith. Er fod cynnal y Cyfansoddiad yn ofyn parhaol rhagwelir cwblhau y gwaith penodol yma yng Nghyngor Mawrth 2024.

ETHOLIADAU A CHOFRESTRU ETHOLIADOL

Byddwn yn gweithio i gefnogi y Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol yn benodol yn cyfarch:

- **Ymateb i ffiniau newydd etholiadau DU**
- **Deddf Etholiadau 2022**
- **Paratoi ar gyfer newidiadau Etholiadol Senedd Cymru**

Rydym wedi sefydlu trefniadau ar gyfer etholiadau DU gyda Cyngorau Conwy a Dinbych lle mae ffiniau etholaethau yn croesi ffiniau sirol. Mae'r trefniadau ar gyfer cardiau adnabod yn weithredol ac mae'r trefniadau ar gyfer pleidleisio post (DU) yn cael eu sefydlu. Rydym wedi ymateb i bapur Gwyn y Llywodraeth ar drefniadau etholiadol Senedd Cymru ac yn disgwyl ar y camau nesaf. Mae rhaglen waith gynhwysfawr wedi ei chynhyrchu ar draws y meysydd yma ynghyd a threfniadau asesiad risg sydd yn destun monitro cyson. Rydym wedi penodi swyddog llawn amser ychwanegol gan ddefnyddio adnoddau grant i gefnogi y gwaith yma. Rydym hefyd yn dechrau gwaith cychwynnol ar gyfer etholiad(au) 2024 yn benodol ond mae'r rhaglen waith ymestyn ar hyd tymor y Cyngor.

Byddwn yn dechrau ar y broses o benderfynu ar angen i gynnal Arolwg Cymunedol Statudol gan gasglu data, cynnal ymgysylltiadau cychwynnol

Adolygiad statudol yw hwn o drefniadau Cyngorau Tref a Chymuned y Sir sydd rhaid ei gynnal. Mae'r gwaith cychwynnol o gasglu gwybodaeth ac ymgysylltu wedi ei wneud. Wedi derbyn y wybodaeth byddwn yn cloriannu yr hyn sydd wedi ei dderbyn gyda'r bwriad o adrodd i'r Pwyllgor Craffu ac yna y Cyngor Llawn ym Mis Mawrth gyda Cylch gorchwyl ar gyfer yr adolygiad. Bwriedir hefyd mynd ati i gynnal adolygiad etholiadol Cyngorau Tref a Chymuned yn gyfochrog a'r broses fydd yn ymestyn i'r flwyddyn ariannol nesaf. Bydd sgôp yr adolygiad yn cael ei ddiffinio fel rhan o'r broses yma. Bwriedir adrodd ar y rhan cyntaf o'r prosiect i'r Cyngor Llawn ym Mis Mawrth 2024 a chychwyn r yr adolygiad ym Mis Mehefin 2024 .

Byddwn yn cynnal Adolygiad Mannau Pleidleisio.

Adolygiad statudol cyffredinol yw hwn o drefniadau manau pleidleisio y Sir. Mae hyn yn waith cyson wrth gwrs yn sgil pob etholiad ond mae angen cynnal yr ymarfer penodol yma. Mae gwaith cychwynnol o gasglu gwybodaeth ac ymgysylltu wedi cychwyn, yn cynnwys anfon holiaduron i asesu addasrwydd pob gorsaf bleidleisio. Byddwn yn cloriannu'r

wybodaeth a cheisio cyngor arbenigol drwy'r Swyddog Cydraddoldeb ar hygyrchedd. Bydd y broses ymgynghori statudol yn cychwyn ym mis Mehefin 2024 gydag adroddiad i'r Cyngor Llawn ym mis Rhagfyr 2024 i gymeradwyo canlyniad yr adolygiad.

CEFNOGAETH CRWNER

Sefydlu y Swydd Uwch Grwner ar sail barhaol a sicrhau sail cynaliadwy.

Mae gan y Cyngor ddyletswydd statudol i ddarparu adnoddau staff a swyddfa ynghyd a lleoliadau ar gyfer y gwasanaeth yma. Cafwyd cadarnhad gan y Weinyddiaeth Cyfiawnder yn 2022 nad oedd adolygiad o Ardaloedd Crwneriaid Gogledd Cymru ac o ganlyniad penodwyd Uwch Grwner ar sail barhaol ar gyfer yr Ardal yn Mawrth 2023. Mae hyn wedi caniatáu cynnal trafodaethau gyda'r Uwch Grwner i adnabod y gofynion a'r ymatebion bosib ar gyfer y swyddogaeth. Bydd hyn yn cynnwys adolygiad o'r drefn cyllido ac yn benodol hefyd costau cwest hir sydd yn gallu bod yn sylweddol. O benodi yn barhaol mae'r Crwner hefyd yn sefydlu gweithdrefnau i'r dyfodol. Bwriedir bod mewn sefyllfa i gwblhau y gwaith yma erbyn 31 Rhagfyr.